

*Arto
Paasilinna
Jäniksen
vuosi*

SUOMI 100 VUOTTA

WSOY-KLASSIKOT

ARTO PAASILINNA

Jäniksen vuosi

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

**LUKIJOIDEN VALITSEMAT
12 KLASSIKKOJA -SARJAN TEOKSET**

MIKA WALTARI *Sinuhe egyptiläinen*
TOVE JANSSON *Muumipappa ja meri*
VÄINÖ LINNA *Täällä Pohjantähden alla 1–3*
VÄINÖ LINNA *Tuntematon sotilas*
SOFI OKSANEN *Puhdistus*
VEIKKO HUOVINEN *Havukka-ahon ajattelija*
TUOMAS KYRÖ *Mielensäpahoittaja*
EDITH SÖDERGRAN *Runoja*
MINNA CANTH *Työmiehen vaimo*
ARTO PAASILINNA *Jäniksen vuosi*
JUHANI AHO *Rautatie*
TOVE JANSSON *Kesäkirja*

Tämä kirja on painettu Suomessa,
vuonna 1860 perustetussa Bookwellin kirjapainossa.

Teoksen ensimmäinen painos ilmestyi 1975.

Kannen piirustus (sekatekniikka) Stiina Saaristo
Teoksen valokuvaus Jussi Tiainen © Kuvasto 2017

Graafinen suunnittelu Martti Ruokonen

© Arto Paasilinna ja wsoy 2017

ISBN 978-951-0-42538-1

1. Jänis

KAKSI AHDISTUNUTTA MIESTÄ istui autossa. Laskeva aurinko häiritsi heidän silmiään pölyisen tuulilasin lävitse. Oli juhannuskesä. Suomalainen kesämaisema hiekkaisella syrjätiellä lipui miesten väsyneitten silmien ohitse, kumpikaan ei kiinnittänyt huomiota illan kauneuteen.

He olivat toimittaja ja valokuvaaja työmatkalla, kaksi onnetonta, kynnistä ihmistä. He lähestyivät keski-ikää, eivätkä elämälle nuoruudessa asetetut odotukset olleet heidän kohdallaan toteutuneet läheskään täydellisesti, eivät likimainkaan. He olivat aviomiehiä, petettyjä ja pettynyttä, vatsahaava oli kummallekin tulossa, ja monenlaiset muut huolet kuuluivat heidän jokapäiväiseen elämäänsä.

Äsken he olivat riidelleet keskenään siitä, pitäisikö heidän ajaa takaisin Helsinkiin vai olisiko viisaampaa jäädä yöksi Heinolaan. Nyt he eivät puhuneet enää toisilleen.

He ajoivat suvisen illan kauneudessa kylmyyden, pingottunein ajatuksin eräänlaista jästipäistä kylkimyyryä, eivätkä he edes huomanneet miten kurjaa tuo meno kaikinensa oli. Se oli rasittavaa, paatunutta matkustamista.

Pikku mäellä vasten aurinkoa tapaili loikkiaan jäniksenpoikanen, se jäi kesähuumassaan seisomaan takatassuil-

leen keskelle tietä, punainen aurinko kehysti jänön kuin maalauksessa.

Autoa ohjaava kuvaaja näki pienen otuksen tiellä, mutta hänen tylsät aivonsa eivät kyenneet toimimaan tarpeeksi nopeasti, hän ei ehtinyt väistää. Pölyinen puolikenkä painoi raskaasti jarrua, mutta liian myöhään. Kauhistanut eläin hyppäsi auton edessä korkealle, kuului vaimea kop-sahdus kun se iskeytyi tuulilasin kulmaan ja sinkosi siitä suttina metsään.

– Hei, jänis jäi alle, sanoi toimittaja.

– Perkeleen elukka, hyvä ettei tuulilasi mennyt rikki.

Kuvaaja pysäytti auton ja peruutti tapahtumapaikalle. Toimittaja nousi autosta.

– Näkyykö sitä siellä, kysyi kuvaaja haluttomasti. Hän oli veivannut sivuikkunan auki, mutta ei sammuttanut moottoria.

– Mitä, huusi toimittaja metsästä.

Kuvaaja sytytti savukkeen, imeskeli sitä silmät suljetuina. Hän havahtui vasta kun savuke alkoi polttaa kynsiä.

– Tule jo sieltä, ei minulla ole aikaa yhden jäniksen takia tähän jäädä.

Toimittaja käveli hajamielisenä harvassa metsikössä, saapui pienen peltotilkun reunaan, hyppäsi ojan yli ja katseli tummanvihreätä nurmikkoä. Heinikossa hän näki jäniksenpoikasen.

Jäniksenpoikasen vasen takajalka oli mennyt poikki. Jalka roikkui surkeasti potkasta ja vaivasi eläintä niin pahasti, ettei se lähtenyt pakoon vaikka näki ihmisen tulevan luo.

Toimittaja nosti jäniksenpojan syliinsä, se pelkäsi suunnattomasti. Mies taittoi risunpalasen ja lastoitti taka-

koiven nenäliinasta repimillään suikaleilla. Jänis suojasi päätään pienten etukäpäliensä väliin, korvat vapisivat sen sydämenlyöntien voimasta.

Etäältä maantieltä kuului hermostunutta autonmoottorin kaasuttelua, kaksi ärtynyttä äänimerkkiä ja huuto:

– Tule jo sieltä! Me ei jumalauta ikinä keritä Helsinkiin, jos sinä laukkaat täällä metsissä! Saat tulla omin nokkines takaisin, jos et heti tuu sieltä!

Toimittaja ei vastannut. Hän piteli pientä eläintä sylissään. Näytti siltä, ettei otus ollut vahingoittanut muuta kuin jalkaansa. Se rauhoittui pikku hiljaa.

Valokuvaaja astui ulos autosta. Hän katseli metsää raivoissaan, kumppania ei näkynyt. Kuvaaja kirosi, sytytti savukkeen ja asteli rauhattomana tiellä. Kun metsästä ei kuulunut mitään, mies tumpasi savukkeen tiehen ja huusi:

– Tännehän hullu jäät, terve sitten perkele!

Kuvaaja kuunteli vielä hetken, mutta kun ei saanut vastausta nousi vimmoissaan autoonsa, kaasutti moottoria, löi vaihteen silmään ja lähti. Soratie rotisi pyörien alla. Hetken kuluttua auto oli hävinnyt paikalta.

Toimittaja istui ojan pientareella jänis sylissään, hän muistutti vanhaa naista, joka on unohtunut ajatuksiinsa kudin sylissään. Valokuvaajan auton äänet lakkasivat kuumasta. Aurinko laski.

Toimittaja laski jäniksen nurmelle ja pelkäsi hetken, että otus yrittäisi säännätä oitis pakoon, mutta se kyyhötti heinien seassa, ja kun mies otti sen takaisin syliinsä, ei jänis enää pelännyt ollenkaan.

– Tähän sitä nyt jäätiin, sanoi mies jänikselle.

Sellainen oli miehen tilanne: hän istui yksin metsässä,

pikkutakkisillaan, kesäiltana. Hänet oli oikeastaan jätetty heitteille.

Mitä tällaisessa tilanteessa tavallisesti tehdään? Mies mietti, että hänen olisi kai pitänyt vastata kuvaajan huu-toihin. Nyt kai pitäisi kävellä takaisin maantielle, odotella seuraavaa autoa ja pyytää kyyti, hankkiutua omin neuvoin Heinolaan tai Helsinkiin.

Ajatus tuntui ylen vastenmieliseltä.

Toimittaja katsoi lompakkoonsa. Siinä oli muutama satanen rahaa, lehtimieskortti, sairausvakuutus kortti, vaimon valokuva, joitakin kolikoita, pari kondomia, avainnippu, vanha vappumerkki. Ja vielä kyniä, lehtiö, sormus. Lehtiöön työnantaja oli painattanut: Kaarlo Vatanen, toimittaja. Sairausvakuutus kortin tunnuksen mukaan Kaarlo Vatanen oli syntynyt 1942.

Vatanen nousi seisomaan, katseli auringon viimeistä kajoa metsän takaa, nyökkäsi jänikselle. Hän katsoi maantien suuntaan, mutta ei ottanut askeltakaan mennäkseen tielle. Hän nosti jäniksen maasta, asetti sen varovasti takkinsa sivutaskuun ja lähti astelemaan peltotilkulta hämärtyvään metsään.

Valokuvaaja ajoi suutuspäissään Heinolaan. Siellä hän tankkasi autonsa ja päätti mennä siihen hotelliin, jota toimittaja oli ehdottanut yöpymispaikaksi.

Kuvaaja otti kahden hengen huoneen, heitti pölyiset vaatteet yltään ja meni suihkuun. Peseydyttyään hän meni hotellin ravintolaan. Hän ajatteli, että toimittaja kyllä pian ilmaantuu tänne. Sitten voidaan puhua tämä asia selväksi. Kuvaaja joi muutamia oluita ja syötyään jatkoi juomista väkevämmillä alkoholivalmisteilla.

Toimittajaa ei vaan näkynyt.

Vielä yöllä kuvaaja istui hotellin baarissa. Hän tuijotti mustaa baaritiskin pintaa ja suri vihaisena tilannettaan. Illan mittaan kuvaaja oli käynyt läpi tapahtunutta. Hän oli oivaltanut, että jättäessään kumppaninsa metsään melkein asumattomalle seudulle hän oli tehnyt virheen. Kenties toimittaja oli taittanut metsässä jalkansa, ehkä hän oli eksynyt tai uponnut suon silmään. Sillä muuten toimittaja olisi varmasti tullut omin neuvoin Heinolaan, vaikka kävelemällä.

Valokuvaaja ymmärsi soittaa Helsinkiin toimittajan vaimolle.

Nainen vastasi unisesti, ettei Vatasta ollut näkynyt, ja kun huomasi, että soittaja oli juovuksissa, löi luurin kiinni. Kun kuvaaja yritti uudelleen soittaa samaan numeroon, se ei vastannut. Vaimo oli tietysti vetänyt töpselin seinästä.

Aamuyöstä kuvaaja hankki taksin. Hän päätti käydä hylkäämispaikalla katsomassa, josko toimittaja sittenkin olisi vielä siellä. Taksimies kysyi juopuneelta asiakkaaltaan, minne ajettaisiin.

– Ajellaan vaan tätä tietä, ei minnekään erikoisesti. Minä sanon sitten, missä pysäytetään.

Taksimies vilkaisi taakseen. Ajeltiin öistä metsätaivalta pois kaupungista, eikä siis oltu menossa minnekään erikoisesti. Kuljettaja siirsi hansikaslokerosta huomaamattomasti pistoolin etuistuimelle jalkojensa väliin. Hän tarkkaili asiakasta levottomana.

Erään mäen kohdalla asiakas sanoi:

– Stop tässä.

Kuljettaja hamusi aseensa käteensä. Humalainen nousi kuitenkin rauhallisesti autosta ja alkoi huudella metsään:

– Vatanen, Vatanen!

Öinen metsä ei vastannut edes kaiulla.

– Vatanen, hei kuule Vatanen!

Mies riisui kenkensä, kääri housujensa lahkeet polviin ja lähti avojaloin metsään. Pian hän hävisi pimeyteen. Metsästä kuului, kuinka hän huhui Vatasta.

Aika outo tyyppi, ajatteli taksimies.

Meluttuaan noin puoli tuntia pimeässä metsässä asiakas palasi tielle. Hän pyysi trasselia ja pyyhki rapaiset kinttunsa, veti kengät paljaisiin jalkoihinsa, sukat näyttivät olevan takin taskussa. Ajeltiin takaisin Heinolaan.

– Teillä taitaa olla joku Vatanen hukassa?

– Niin on. Minä jätin sen illalla sinne mäkeen. Ei sitä enää siellä ollut.

– Ei ollut, en nähnyt minäkään, sanoi kuljettaja osaaottavasti.

Kuvaaja heräsi hotellissa seuraavana päivänä yhdentoista maissa. Ankara kohmelo lohkoï hänen päätään, oksetti. Hän muisti toimittajan katoamisen. Piti heti soittaa Vatanen vaimolle töihin. Kuvaaja kertoi:

– Se lähti yhtä jänistä hakemaan sinne mäkeen eikä tullut takaisin. Minä kyllä huutelin, mutta se ei edes vastannut ja niin minä jätin sen sinne, tai kai se itse sinne halusi jäädä.

Tähän vaimo:

– Oliko se päissään?

– Ei ollut.

– No missä se nyt on, ei se mies saa noin vaan hävitä.

– On se vaan hävinnyt. Eihän se sinne vielä ole tullut?
– Ei ole tullut. Voi hyvät ihmiset että minä tulen hul-
luksi sen takia. Se saa kyllä itse hoitaa tämän jutun. Pääasia
on, että se tulee heti kotiin, sano sille niin.

– Miten minä sille mitään sanon kun en tiedä missä se
on.

– No hae se ylös ja käske heti soittamaan mulle töihin.
Ja sano, että antaa olla viimeinen kerta kun näin törmäilee.
Kuule, mulle tuli juuri asiakas, käske sen soittaa, hei sulle.

Kuvaaja soitti töihin.

– Niin... ja vielä semmoinen asia, että Vatanen on
kadonnut.

– Mihin se nyt on mennyt, kysyi toimituspäällikkö.

Kuvaaja kertoi jutun.

– Eiköhän se sieltä ajan mittaan tule. Ei se teidän juttu
niin tärkeä ole, etteikö sitä voitaisi lykätä, pannaan lehteen
sitten kun Vatanen tulee.

Valokuvaaja sanoi, että jospa Vataselle on tapahtunut
jokin onnettomuus. Helsingistä rauhoiteltiin:

– Tule sinä nyt vaan sieltä tänne. Mitä sille nyt olisi
tapahtunut, ja oma asiansasahan se olisi.

– Jospa ilmoittaisin poliisille?

– Ilmoittakoon vaimo jos tahtoo, tietäähän se?

– Tietää, mutta ei juuri välitä.

– No eihän tämä juttu oikein meillemkään kuulu.

Arto Paasilinna
Jäniksen vuosi

MIEHEN JA JÄNIKSEN uskomaton
pakoseikkailu ruuhka-Suomen ansoista ulos luontoon,
vapauteen ja urotöihin. *Jäniksen vuosi* on
suomalaisen huumorin elävä klassikko,
tuhannen naurun kirja, joka nosti Arto Paasilinnan
myös kansainväliseksi kiinnostähdeksi.

www.wsoy.fi 84.2 ISBN 978-951-0-42538-1

KANNEN PIIRUSTUS (sekatekniikka) Stiina Saaristo

